

Opettajankoulutuksen kehittämisen suuntaviivoja

Opettajankoulutusfoorumien ideoita ja ehdotuksia

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:34

Opettajankoulutuksen kehittämisen suuntaviivoja

Opettajankoulutusfoorumin ideoita ja ehdotuksia

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:34

Opetus- ja kulttuuriministeriö • 2016

Undervisnings- och kulturministeriet • 2016

Opetus- ja kulttuuriministeriö / Undervisnings- och kulturministeriet
PL / PB 29
00023 Valtioneuvosto / Statsrådet
www.minedu.fi/julkaisut

Taitto / Ombrytning: Valtioneuvoston hallintoyksikkö / Statsrådets förvaltningsenhet, Teija Metsänperä
Kansikuva / Pärmbild: Liisa Takala

ISBN 978-952-263-426-9 (PDF)
ISSN 1799-0351 (Online)

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja / Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2016:34

Opettajankoulutuksen kehittämisen suuntaviivoja. Opettajankoulutusfoorumien ideoita ja ehdotuksia

Tiivistelmä

Opetuksen ja koulutuksen toimintaympäristössä on tapahtunut paljon merkittäviä muutoksia, jotka sekä vaativat että kannustavat kehittämään opettajankoulutusta. Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti tammi-kuussa 2016 Opettajankoulutusfoorumien uudistamaan opettajien perus-, perehdyttämis- ja täydennyskoulutusta. Foorumin laatiman opettajankoulutuksen kehittämisohjelman linjaukset on tarkoitettu kaikille opettajille varhaiskasvatuksesta korkeakouluihin. Linjausten mukaan opettajan osaamisen kehittäminen kootaan suunnitelmalliseksi kokonaisuudeksi uudistamalla opettajankoulutuksen rakenteita, tavoitteita ja toimintatapoja. Opettajatarpeen ja opettajien osaamistarpeiden ennakoinnista huolehditaan. Opettajankoulutuksen ohjelmia, oppimisympäristöjä ja työtapoja kehitetään, jotta ne vahvistavat uutta luovan asiantuntijuuden kehittymistä. Työtavoissa korostetaan

oppijalähtöisyyttä, tutkimusperustaisuutta ja yhteisöllisyyttä. Opettajankoulutusta vahvistetaan tiivistämällä yhteistyötä, verkostoitumalla ja rakentamalla yhdessä tekemisen kulttuuria. Erilaisia vertaistuen ja yhteistyön malleja hyödynnetään entistä tehokkaammin. Oppilaitosten strategista johtamista vahvistetaan kehittämällä johtamisen koulutuksia. Varmistetaan, että opettajankoulutus antaa opettajille valmiudet ottaa vastuuta ja osallistua johtamisprosesseihin. Opettajankoulutuksessa vahvistetaan opetuksen ja oppimisen uusimman tutkimustiedon hyödyntämistä. Tavoitteena on, että opettajaopiskelijat oppivat tutkivan ja uutta luovan otteen opettajan työhön.

Asiasanat: opettajan osaaminen, opettajankoulutus, opettajankoulutuksen kehittäminen, opettajankouluttajien täydennyskoulutus

Sammandrag

Många betydande förändringar har skett i utbildningens omvärld som både kräver och sporrar till utveckling av lärarutbildningen. Undervisnings- och kulturministeriet tillsatte i januari 2016 Lärarutbildningsforum för att förnya grundutbildningen, inskolningen och fortbildningen för lärare. De strategiska riktlinjerna för Utvecklingsprogrammet för lärarutbildningen berör alla lärare från småbarnspedagogik till högskolor. Enligt riktlinjerna lärarens kompetens sammanställs till en planmässig helhet genom att förnya strukturerna, målen och metoderna i lärarutbildningen. Prognostiseringen av lärarbehovet och lärarnas kompetensbehov säkerställs. Lärarutbildningsprogrammen, lärandemiljöerna och arbetsmetoderna utvecklas så att de stärker utvecklandet av nyskapande expertis. Arbetsmetoder framhäver

lärandeinriktningen, forskningsbaseringen och gemenskapen. Lärarutbildningen stärks genom ett tätare samarbete, nätverkande och en gemensam verksamhetskultur. Olika modeller för kollegialt stöd och samarbete utnyttjas effektivare än tidigare. Den strategiska ledningen av läroanstalterna stärks genom att utveckla lednarskapsutbildningarna. Lärarutbildningen ger lärarna beredskap att ta ansvar och delta i ledningsprocesserna. Utnyttjandet av nya forskningsdata om undervisning och lärande stärks i lärarutbildningen. Målet är att de lärarstuderande lär sig ett undersökande och nyskapande grepp i läraryrket.

Nyckelord: lärarkompetens, lärarutbildning, utveckling av lärarutbildningen, fortbildning för lärarutbildare

Sisältö

	<u>Tiivistelmä</u>	3
	<u>Sammandrag</u>	4
	<u>Kohti uutta luovaa opettajuutta</u>	6
	<u>Kehitetään opettajankoulutusta yhdessä!</u>	8
1	<u>Koulutuksen kehittämiseen monta mallia</u>	10
2	<u>Nykytila ja haasteet</u>	12
3	<u>Visio opettajankoulutukselle</u>	15
4	<u>Tavoitteet uutta luovalle ja yhteisölliselle opettajuudelle</u>	16
5	<u>Strategiset linjaukset</u>	20
	5.1 Opettajan osaaminen kokonaisuudeksi	20
	5.2 Ennakoinnilla ja valinnoilla vetovoimaa	23
	5.3 Opettajat uutta luoviksi osaajiksi ja oppijat keskiöön	26
	5.4 Opettajankoulutus vahvaksi yhteistyöllä	30
	5.5 Osaavalla johtamisella oppilaitos oppivaksi ja kehittyväksi yhteisöksi	32
	5.6 Vahvistetaan opettajankoulutuksen tutkimusperustaisuutta	34
	<u>Lähteitä ja kirjallisuutta</u>	36
	<u>Liite. Opettajankoulutusfoorumin kokoonpano</u>	38

Kohti uutta luovaa opettajuutta

Suomi on pieni kansakunta, jonka menestys perustuu osaamiseen ja sivistykseen. Elämme maailmassa, jossa vain muutos on varmaa. Osaamisen ja sivistyksen merkitys Suomelle ja maailmalle on entistä suurempi. Tulevaisuuden haasteet ja yhteiskunnan nopeat muutokset edellyttävät opettajilta laaja-alaista ja uutta luovaa osaamista.

Pääministeri Sipilän strategisen hallitusohjelman osaamisen ja koulutuksen kärkihankkeiden tavoitteena on uudistaa suomalaista koulutusta varhaiskasvatuksesta korkeakouluun ja nostaa osaamisen tasoa, lisätä tasa-arvoa sekä vähentää opintojen keskeyttämistä ja syrjäytyneiden nuorten määrää. Yksilöiden ja yhteisöjen tasa-arvoinen mahdollisuus opiskella ja kehittää osaamistaan on Suomen menestyksen perusta.

Opettajan työn lähtökohtia ovat opettajan ihmis käsitys ja käsitys tiedosta. Nämä luovat opettajan oppimiskäsityksen perustan. Opiskeluaikana kerran hankittu osaaminen ei riitä koko opettajan työuralle. Oma pedagogista ajattelua ja osaamista tulee voida kehittää peruskoulutuksen jälkeen. Keskeisiä ovat oppimaan oppiminen sekä halu, joustavuus ja taito kehittää ja soveltaa omaa osaamistaan muuttuvaan ja uudistuvaan toimintaympäristöön. Lisäksi tarvitaan innostumista uusiin asioihin. Uraaikaisella oppimisella ja taitojen kehittämisellä on opettajan työssä entistä suurempi merkitys.

Opettajien valmiudet ja mahdollisuudet yhdessä tekemiseen, verkottumiseen, oman osaamisen jatkuvaan kehittämiseen ovat avain muutokseen.

Tavoitteena on, että oppijat, opettajat ja varhaiskasvatuksen, koulujen ja oppilaitosten johtajat kehittävät osaamistaan yhdessä oppivissa yhteisöissä. Oppiminen, opettaminen ja johtaminen tapahtuvat yhä vahvemmin tiimeissä. Samalla korostuvat kunkin yksilön vahvuuksien löytäminen, niiden tukeminen ja oikeus yksilöllisiin ratkaisuihin. Opiskelu- ja oppimisympäristöjä ja pedagogiikkaa uudistetaan yhdessä kokeillen ja innovoien.

Opettajankoulutus on kokonaisuus, johon kuuluvat opettajatarpeen ennakointi, valinnat, opettajien perus-, perehdyttämis- ja täydennyskoulutus sekä uranaikaisen osaamisen tuki. Sirpaleisilla täydennyskoulutusmalleilla ei saada aikaan tavoiteltavaa muutosta. Opettajien uranaikaista ammatillista kehittymistä tukevan toiminnan tulee olla johdettua, vaikuttavaa, suunnitelmallista ja pitkäkestoista sekä opettajia yhteistyöhön ja verkottumiseen aktivoivaa. Myös lyhytkestoisia räätälöityjä täsmäkoulutuksia tarvitaan edelleen.

Opettajat sekä varhaiskasvatuksen ja oppilaitosten johtajat uudistavat kasvatuksen ja opetuksen toimintaympäristöjä ja -kulttuuria yhdessä. Uudistumista tukevaan kulttuuriin kuuluu, että opettajien osaaminen on monipuolista. Opettajankoulutuksen kehittämistyössä onnistuminen edellyttääkin monien erilaisten mallien, menetelmien ja käytänteiden hyödyn-

tämisestä. Opettajien oma aktiivisuus verkostoissa ja kumppanuuksissa on keskeistä. Tällöin yhteisöllinen ja uutta luova uudistustyö mahdollistuu. Kehittämistyön perustana on varhaiskasvatuksen yksiköiden, koulujen ja oppilaitosten osaava, tavoitteellinen ja vuorovaikutteinen johtaminen. Tavoitteena on, että opettajien ja oppijoiden oppimisesta tulee innostavaa läpi elämän.

Tässä Opettajankoulutuksen kehittämissuunnitelmassa oppilaitos tarkoittaa niin varhaiskasvatuksen yksiköitä ja esiopetusta kuin yleissivistäviä oppilaitoksia – peruskouluja ja lukioita – sekä ammatillisia oppilaitoksia, aikuiskoulutusta ja korkeakouluja. Myös käsitettä oppija käytetään laajassa merkityksessä. Oppijalla tarkoitetaan kaikilla eri koulutusasteilla oppivaa, kehittyvää ja opiskelevaa lasta ja aikuista, oppilasta ja opiskelijaa.

Opettajankoulutuksen kehittämissuunnitelman strategiset linjaukset määrittävät suunnan suomalaiselle opettajankoulutukselle ja opettajien uranaikaiselle osaamisen kehittämiselle. Linjaukset koskevat kaikkia opettajia – lastentarhan-, luokan-, aineen- ja erityisopettajia, opinto-ohjaajia sekä ammatillisen, aikuiskoulutuksen, korkeakoulujen ja vapaan sivistystyön opettajia.

Kehitetään opettajankoulutusta yhdessä!

Jari Lavonen ja Seija Mahlamäki-Kultanen

Suomalainen koulutus on kansainvälisesti kiinnostava ilmiö. Opettajankoulutus, johon kuuluvat opettajaopiskelijoiden opiskelu yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa harjoitteluineen, on korkeatasoista ja houkuttelevaa. Kotimaiset ja kansainväliset koulutuksen asiantuntijat ovat analysoineet sitä paljon.

Varhaiskasvatuksen ja oppilaitosten toimintaympäristössä on viime vuosina tapahtunut paljon muutoksia. Varhaiskasvatus on nyt osa koulutusjärjestelmää. Varhaiskasvatuksen järjestäjiä velvoittavat varhaiskasvatuksen uudet perusteet laatii Opetushallitus. Esiopetuksen, perusopetuksen ja lukion opetussuunnitelmien perusteet ovat uudistuneet ja paikallisia opetussuunnitelmia toteutetaan. Toisen

asteen ammatillisessa koulutuksessa on siirrytty koulutusohjelmista laajoihin koulutusvastuisiin ja opiskelijan valinnanvapauteen.

Joustavat oppimisympäristöt, digitalisaatio, kansainvälistyminen, kulttuurinen moninaisuus, moninaiset oppijat, työpaikalla tapahtuva oppiminen, moniammatilliset kasvattajatiimit ja oppimisen henkilökohtaistaminen haastavat opettajankouluttajia muuttamaan toimintatapojaan. Muutokset kannustavat ja kutsuvat oppimaan ja luomaan uutta sekä kehittämään osaamista yhdessä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti tammikuussa 2016 Opettajankoulutusfoorumin uudistamaan opettajien perus-, perehdyttämisen- ja täydennyskoulutusta. Opettajankoulutusfoorumin ja sen jaosten

lähes 100 jäsentä ja asiantuntijaa ovat työskennelleet aktiivisesti helmikuusta alkaen. Foorumi kutsui lisäksi opettajankoulutuksen sidosryhmät verkkoavoriiehen ideoimaan yhdessä tulevaisuuden koulutuksen ja opettajankoulutuksen tavoitteita sekä keinoja, joilla niihin päästään. Yhteisölliseen verkkoavoriiehen osallistui lähes kaksituhatta (N=1809) koulutusalan asiantuntijaa, opiskelijaa ja opettajaa. Myös muita opettajankoulutuksen kehittäjiä ja asiantuntijoita haastateltiin.

Nyt käsillä olevan kehittämisohjelman laatimisessa on hyödynnetty foorumin jaosten tuotoksia, asiantuntijoiden kuulemisia ja kansallisen opettajankoulutuksen kehittämisen avoriiehen tuloksia sekä opettajankoulutus- ja opettajatutkimuksen selvitystä (Husu & Toom, 2016). Jotta Opettajankoulutusfoorumilla olisi vaikuttavuutta, nostamme esiin myös

opettajien työhön sekä opettajankoulutukseen liittyvät haasteet. Haasteista tulee lähteä liikkeelle, jotta opettajankoulutuksen kehittäminen on mahdollista.

Muutoksessa on pidettävä katse olennaisessa. Miten tulevaisuudessa opitaan ja millaista koulutusta ja osaamista tarvitaan? Miten muutos vaikuttaa opettajankoulutukseen? Mikä on opettajuuden yhteinen ydin lastentarhanopettajan, luokanopettajan, aineenopettajan, erityisopettajan, opinto-ohjaajan, ammatillisen, korkeakoulujen ja vapaan sivistystyön opettajan työssä? Onko jotain kestäväää, joka yhdistää kaikkia opettajia yli ikäkausien, eri koulutusasteiden ja oppiainerajojen?

Käsillä oleva aineisto linjaa ne tavoitteet ja toimenpiteet, joiden avulla suomalainen opettajankoulutus säilyy vahvana, vetovoimaisena ja kansainvälisesti arvostettuna kehittyen kohti uutta luovaa opettajuutta.

1 Koulutuksen kehittämiseen monta mallia

OECD:n tuore tutkimusraportti (Kools & Stoll, 2016) kuvaa, miten eri puolilla maailmaa koulutusta ja oppilaitoksia muovaavat mallit ovat perustuneet hyvin pysyviin rakenteisiin – yksittäinen opettaja, yksin erillisessä luokkahuoneessa hyödyntää perinteisiä pedagogisia työtapoja. Osaamista ei usein jaeta eikä yhdistetä opettajakollegoiden osaamiseen. Nyt nämä pitkään hyvin kantaneet koulutusrakenteet ja pedagogiset lähestymistavat näyttävät olevan riittämättömiä rakentamaan oppijoiden 2000-luvulla tarvitsemaa osaamista. Tutkimusten mukaan tämä koskee erityisesti erityistä tukea tarvitsevia lapsia, oppilaita ja opiskelijoita ja yhteiskunnan vähäosaisimpia (Schleicher, 2015).

Monet maat haluavat kehittää tulevaisuuteen tähtäviä ja oppimista parhaalla mahdollisella tavalla tukevia

koulutusjärjestelmiä. Suurimpana haasteena on usein ollut, ettei opetusala ole kovin hyvä uusintamaan itseään ja innovoimaan tuoreita ratkaisuja omiin ongelmiinsa. Pysyvän muutoksen luominen on vaikea tehtävä. Aidon ja pysyvän muutoksen aikaansaaminen koulutusjärjestelmässä on monimutkainen ja monitasoinen prosessi.

Ratkaisu koulutuksen pysyvään kehittämiseen ei näytä olevan mikään yksittäinen toimintamalli tai menetelmä. Tarvitsemme erilaisia malleja ja tapoja kehittää ja toimeenpanna koulutuksen uudistuksia. Monissa tapauksissa hyvätkin uudistukset ja tarkoitukset ovat epäonnistuneet, koska ne eivät ole aidosti tarttuneet luokkahuoneiden ja opettajien arkeen.

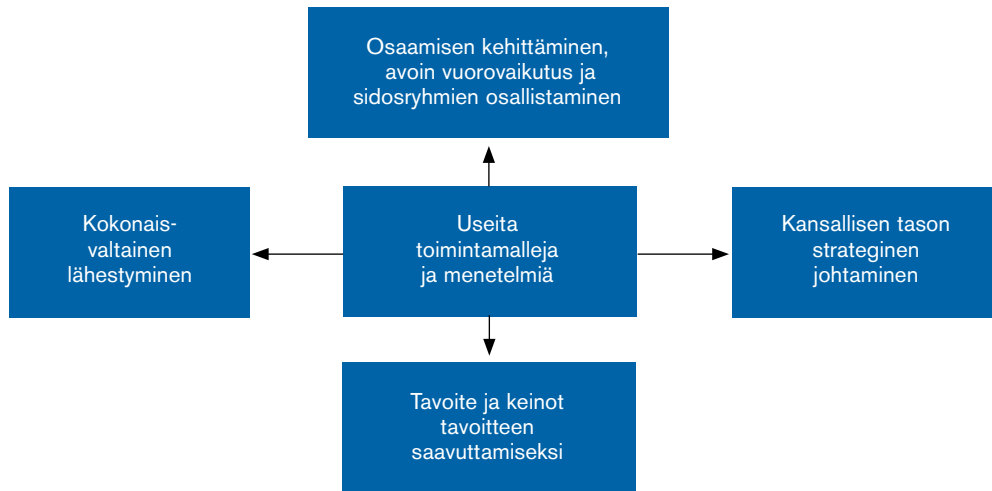
Parhaimmillaan uudet periaatteet ja ajatukset on ”hyväksytyt” yleisesti pintatasolla, mutta odotettuja

vaikutuksia ei ole saatu, kun ei ole osattu tai haluttu muuttaa arjen ja tekojen tasoa – opettajien opetuskäytänteitä, käyttäytymistä ja uskomuksia. Lisäksi monet viime aikojen uudistuspyrkimykset ja kehittämishankkeet eivät ole riittävästi ottaneet huomioon ruohonjuuritason osaamista. Ne eivät ole tarjonneet konkreettista käytännön apua tai tukeneet oppilaitosten ja opettajien valmistautumista muuttuvaan toimintaympäristöön (Fullan, 2015; OECD, 2015).

Samaan aikaan oppilaitoksia kuitenkin kehoitetaan oppimaan, uudistumaan ja uudistamaan käytäntöjään

nopeaan tahtiin. Opettajia kannustetaan kehittämään omaa osaamistaan ja tulemaan esimerkiksi tehokkaiksi digiopettajiksi voidakseen toimia aktiivisesti ja ottaakseen vastaan alati nopeasti muuttuvan toimintaympäristön kasvavat paineet (Schleicher, 2015).

Vaikuttavaan kehittämistyöhön tarvitaan selkeät strategiset linjaukset. Lisäksi kokonaisvaltainen lähestyminen, jossa on määritelty tavoitteet ja keinot, tuottaa parhaan tuloksen. Näin oppilaitokset ja opettajat voivat olla edelläkävijöitä tulevaisuuden yhteiskunnan ja koulutuksen kehittämisessä ja rakentamisessa.

Kuvio 1. Burns, T. & F. Köster (2016), *Governing Education in a Complex World*, Educational Research and Innovation, OECD.

2 Nykytila ja haasteet

Opettajien peruskoulutus on Suomessa pääosin laadukasta ja vetovoimaista. Tutkimustulokset ja uudet pedagogiset käytänteet eivät kuitenkaan ole riittävästi siirtyneet kaikkiin opettajankoulutuksiin ja oppilaitoksiin.

Opettajankoulutuksen haasteena on varmistaa kaikille opettajille valmius moninaisten oppijoiden tasarvoiseen kohtaamiseen ja opettamiseen. Suomessa on entistä enemmän maahanmuuttajataustaisia lapsia ja nuoria. Myös erityistä tukea tarvitsevien oppijoiden määrä lisääntyy.

Viimeisen PISA-tutkimuksen ja Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen arviointien perusteella lasten ja nuorten osaaminen on heikentynyt. Lisäksi osaamisessa oleva hajonta on lisääntynyt. Erityisesti oppilaitosten väliset ja alueelliset erot ovat kasvaneet.

Myös tyttöjen ja poikien väliset osaamiserot ovat lisääntyneet. Lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyvät kysymykset ovat keskeisiä tulevaisuuden osaamisen kehittämässä. Erityistä huomiota tulee kiinnittää lasten ja nuorten oppimispolkujen nivelvaiheisiin ja koulutusuralta putoamisen ehkäisemiseen.

Ammatillinen koulutus ja aikuiskoulutus ovat muuttumassa perustavasti. Oppijan opiskelupolut muuttuvat yksilöllisemmiksi. Työelämäsuhteiden ja työpaikoilla oppimisen merkitys kasvaa. Todennäköistä on myös, että yhä useampi ammatillinen opettaja ja oppija kulkevat työuransa aikana myös yrittäjyyden polkua.

Varhaiskasvatuksen yksikkö, koulu tai oppilaitos on parhaimmillaan oppiva ja yhdessä uutta luova

organisaatio. Mikä on opettajan ja oppilaitoksen johtajan rooli tällaisen toimintaympäristön rakentamisessa? Mikä on koulutuksen järjestäjän rooli? Varhaiskasvatuksen yksikkö tai oppilaitos on kokonaisuus, jonka ydin ovat oppijat, opettajat, johtajat sekä heidän osaamisensa. Oppilaitoksissa ja yksiköissä on muitakin toimijoita, jotka toimivat opettajien rinnalla ennaltaehkäisevästi, hoitavasti tai ohjaavasti ongelmien kanssa painivien ja syrjäytymisvaarassa olevien oppijoiden kanssa. Mukana toiminnassa ovat myös kolmas sektori, työelämän eri tahot sekä vanhemmat ja muut oppijoiden läheiset.

Opettajien osaamisen kehittämisestä peruskoulutuksen jälkeen on puuttunut tavoitteellisuus ja suunnitelmallisuus. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjällä on tehtävänä huolehtia henkilöstönsä osaamisen kehittämisestä. Opettajien tulee myös olla aktiivisia ja heidän tulee voida osallistua peruskoulutuksen jälkeiseen osaamisen kehittämiseen. Opettajien kehityssuunnitelmat, jotka perustuvat opetussuunnitelmien ja tutkintovaatimusten toteuttamisen edellyttämään osaamiseen, koulutuksen järjestäjien koulutussuunnitelmiin ja kartoitukseen koulutustarpeesta, ovat olleet vähäisiä.

Uraaikainen osaamisen kehittäminen on myös sidoksissa taloudelliseen tilanteeseen ja kouluttautumiseen tarjolla oleviin resursseihin. Oman osaamisen

tai oman yksikön tai oppilaitosyhteisön kehittäminen on saattanut siten jäädä hyvin hajanaiseksi, eikä opettajalla ole ollut mahdollisuuksia henkilökohtaisen ja innostavan urapolun rakentamiseen.

Opettajien osaamisen kehittämisessä on Suomessa puutteita ja siinä on alueellisia eroja. Neljä viidestä eli noin 80 % opetusalan henkilöstöstä päivittää vuosittain omaa ammatillista osaamistaan erilaisessa täydennyskoulutuksessa. Viidennes opettajista ei osallistu täydennyskoulutuksiin eri syistä johtuen. Alueellisia ja muita eroja löytyy eri henkilöstöryhmien kouluttautumisessa sekä kouluttautumistarpeissa. Täydennyskoulutuksiin osallistuvien määrän lisäksi tärkeää on koulutuksen vaikuttavuuden kannalta, mitä ja erityisesti miten täydennyskoulutuksessa on opiskeltu ja mikä niiden vaikuttavuus on koulun arjessa.

Seuraavassa on koottu viimeaikaisen tutkimuksen (esim. PISA- ja TALIS-tutkimukset sekä kansalliset arvioinnit) valossa suomalaisen koulutuksen haasteita oppijan tasolta opettajankoulutukseen. Jaottelu on yleinen ja soveltuu erilaisiin opettajan työn konteksteihin (esimerkiksi varhaiskasvatuksen yksikkö, esiopetus, peruskoulu, lukio, ammatillinen oppilaitos, aikuiskoulutus, ammattikorkeakoulu, yliopisto, opetuksen tai koulutuksen järjestäjä, sivistystoimi).

1 Yksilöiden haasteina ovat oppijoiden opiskeluun sitoutuminen ja motivaation ylläpitäminen. Lisäksi moninaisten lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden tarpeiden huomioon ottaminen on haaste. Oppimista tukevaan arviointiin tulee keskittyä entistä vahvemmin.

Opettaja, opettajankouluttaja ja johtaja tarvitsevat halua, taitoa ja mahdollisuuksia jatkuvaan oman osaamisen kehittymiseen ja ammatilliseen kasvuun peruskoulutusvaiheesta lähtien läpi uran. Myös tutkimusosaamisen kehittäminen ja osallistuminen kansainvälisiin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin vaatii uutta osaamista.

2 Oppijaryhmien haasteena on harjaantuminen laaja-alaisessa osaamisessa, kuten yhteistyötaidoissa sekä erilaisten oppimista tukevien digitaalisten välineiden ja ympäristöjen pedagogisessa käytössä. Heterogeenisen ja kulttuurisesti moninaisen ryhmän opettamisessa ja tukemisessa tarvitaan erityispedagogista ja kulttuurisen moninaisuuden osaamista, tiimiopettajuutta ja kykyä verkottua moniammatillisesti.

3 Oppilaitoksen, yksikön, koulutuksen järjestäjän ja verkostojen tasolla haasteina ovat perehdyttämis- ja täydennyskoulutukseen motivoituminen sekä kokonaisuuden rahoitus ja organisointi. Yhteistyöverkostoja on tärkeää vahvistaa. Samoin opetuksen innovaatioita ja tieto- ja viestintätekniiikan pedagogista käyttöönottoa ja moninaisten oppijoiden tarpeiden mukaista opetusta tulisi kehittää.

3 Visio opettajankoulutukselle

Suomi on tulevaisuuteen suuntaava, uutta luova kasvatuksen, koulutuksen ja oppimisyhteisöjen kehittäjä. Tulevaisuuden opettajuus perustuu laaja-alaiseen pedagogiseen ja sisältöjen osaamiseen, yhdessä tekemiseen, itsensä kehittämiseen sekä uutta luovaan osaamiseen ja yritteliäisyyteen.

Visiota ohjaavina arvoina ovat tasa-arvo ja yhteisöllisyys. Tärkeää on oppijan, opettajan ja yksikön

tai oppilaitoksen johtajan aktiivinen paikallinen ja globaali toimijuus ja osallisuus. Tulevaisuuden opettajien osaaminen perustuu tutkimukseen. Opettajuus on arvostettua ja vetovoimaista. Opettajat ja yksiköiden ja oppilaitosten johtajat ovat monitaitoisia toimijoita. Opettajuus on ihmissuhdeammatti, joka vaatii innostusta, muutoksen kohtaamista ja kehittävää otetta.

*Luomme yhdessä parasta
osaamista maailmaan.*

4 Tavoitteet uutta luovalle ja yhteisölliselle opettajuudelle

Suomalainen opettajuus on kansallisesti ja kansainvälisesti arvostettua. Arvostuksen perusta halutaan varmistaa tulevaisuudessakin. Suomalainen opettaja on tulevaisuuteen tähtäävä ja uutta luova asiantuntija, joka ymmärtää inhimillisen vuorovaikutuksen ja yhteisöllisyyden tärkeyden oppimiselle kaikissa opetus-, opiskelu- ja oppimisympäristöissä.

Opettajankoulutusfoorumin tehtävänä oli määrittellä, millaista osaamista opettajilta edellytetään tulevaisuudessa ja miten sitä ylläpidetään ja kehitetään. Opettajien osaamisesta on puhuttu niin kauan kuin on koulutettu opettajia. Esimerkiksi 1990-luvun lopussa visioitiin tutkivaa opettajaa, joka on halukas kehittämään työympäristöään. Tutkivan opettajan rinnalla korostettiin opettajan pedagogista ajatte-

lun merkitystä. 2010-luvulla keskustelussa on ollut vahvasti valmius yhteistyöhön ja verkostoissa toimimiseen, elinikäiseen oppimiseen ja moninaisten oppijoiden ja muutoksen kohtaamiseen. Viime vuosina johtaminen, opettajien rooli, alaitaidot, tiimijohtaminen ja -opettajuus ovat nousseet esiin.

Opetustyön vetovoima on Suomessa säilynyt erinomaisena ja opettajakunnan kelpoisuustilanne on pääosin hyvä. Tämä täytyy varmistaa tulevaisuudessakin. Kaikilla oppijoilla on oikeus opettajan antamaan laadukkaaseen opetukseen alueesta ja oppilaitoksesta riippumatta.

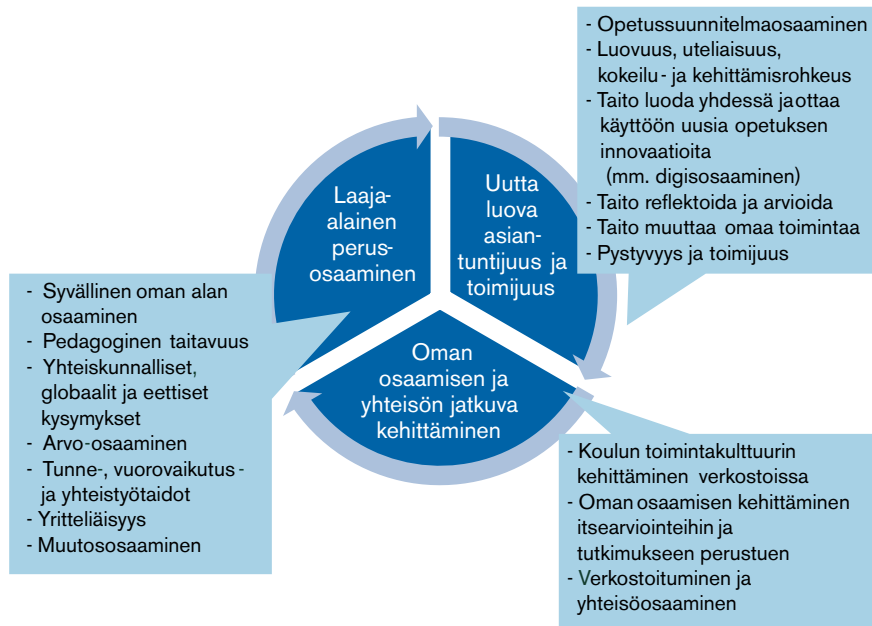
Opetushenkilöstön on oltava pätevää ja pedagogisesti ammattitaitoista, oli kyse lastentarhanopettajasta tai työpaikalla oppimista ohjaavasta opettajasta.

Vapaan sivistystyön suuri merkitys kansalaisten kestävän hyvinvoinnin kannalta edellyttää päteviä ja innostuneita opettajia. Suomen tulevaisuuden kannalta on tärkeää varmistaa ammattitaitoisten osaajien ja pätevien opettajien saanti kaikkialle maahan.

Opettajankoulutuksen tulee antaa valmiuksia kasvatus- ja opetustyön haasteisiin. Opettajankoulutusta ajatellaan yhtenä kokonaisuutena peruskoulutuksesta

uranaikaiseen osaamisen kehittämiseen. Osan taidoista tulee sisältyä peruskoulutukseen (erityisesti laaja-alainen perusosaaminen). Lisäksi määritellään millaista tukea ja osaamisen kehittämistä tarvitaan uran aikana.

Opettajankoulutusfoorumi on jäsentänyt asiaa opettajien perus-, perehdyttämisen- ja täydennyskoulutuksen osalta seuraavasti:

Kuvio 2. Tavoitteet tulevaisuuden opettajan osaamiselle

1 Laaja-alainen perusosaaminen

Opettajat

- ovat pedagogisesti, ainedidaktisesti ja ammatillisesti taitavia.
- osaavat perustella pedagogiset ratkaisunsa ja soveltaa kasvatustieteellistä ja muuta opetukseen liittyvää tieteellistä tietoa käytäntöön.
- tuntevat kasvamisen ja kehittymisen lainalaisuudet ja osaavat toimia kaikenikäisten oppijoiden kanssa.
- hallitsevat tutkimusmenetelmiä ja osaavat hyödyntää niitä tutkimustyössä ja opetuksen kehittämisessä.
- hallitsevat monialaiset oppimiskokonaisuudet ja osaavat tukea oppijoiden laaja-alaisen osaamisen kehittymistä.
- osaavat rakentaa ja tukea oppijoiden yhteisöllisyyttä.
- osaavat opettaa ja ohjata moninaisten lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden toimijuutta ja opiskeluprosessia yhteistyössä kollegojen kanssa.
- osaavat toimia alueellisissa, kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa.
- ovat yhteiskunnallisesti ja kulttuurisesti aktiivisia ja osaavia.
- osaavat hyödyntää pedagogisesti tarkoituksenmukaisesti erilaisia opiskelu- ja oppimisympäristöjä.
- toimivat ammatillisesti, eettisesti ja arvotietoisesti.
- ennakoivat muutoksia ja ovat yritteliäitä.

2 Uutta luova asiantuntijuus ja toimijuus

Opettajat

- osaavat ottaa käyttöön uusia innovaatioita sekä käynnistää, ohjata ja johtaa luovia prosesseja.
- osaavat käyttää, yhdistää ja kehittää luovasti erilaisia oppimisympäristöjä ja ottaa käyttöön digitaalisia välineitä.
- tuntevat ja osaavat kehittää opetussuunnitelmia ja tutkintovaatimuksia.
- osaavat integroida yhteiskunnallisesti tärkeitä teemoja opetukseen.
- osaavat ajatella ja toimia luovasti muuttuvassa toimintaympäristössä sekä kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa.
- osaavat arvioida oppijoiden osaamista ja omaa opetustaan monipuolisesti.
- osaavat muuttaa omaa toimintaansa ja olosuhteita sekä johtaa muutosta ja muutoksessa.
- ovat rohkeita kehittämään ja kokeilemaan.

3 Oman osaamisen ja oppilaitoksen jatkuva kehittäminen

Opettajat

- osaavat kehittää osaamistaan ja opetustaan tutkimukseen ja arviointeihin perustuen.
- osaavat toimia moniammatillisissa tiimeissä ja verkostoissa sekä tukea ja valmentaa kollegoja.
- osaavat arvioida osaamistaan ja johtaa itseään.
- osaavat kehittää oppilaitoksen toimintatapoja ja oppimisympäristöjä yhteistyöverkostoissa.
- osaavat pohtia ja reflektoida omia pedagogisia ratkaisujaan ja toimintatapojaan.
- osaavat tehdä yhteistyötä ja verkostoitua kotimaisten ja kansainvälisten kumppaneiden kanssa.

5 Strategiset linjaukset

Opettajankoulutuksen kehittämisen visiona on luoda yhdessä parasta osaamista maailmaan. Tämän vision toteuttamiseksi Opettajankoulutusfoorumi on määritellyt seuraavat kuusi strategista linjausta. Nämä linjaukset määrittävät suunnan suomalaisen opettajankoulutuksen kehittämiseksi.

Lisäksi linjausten yhteyteen on koottu Opettajankoulutusfoorumin ja jaosten työskentelyn aikana sekä verkkoaivoriihessä esiin nousseita ideoita ja esimerkkejä.

5.1 Opettajan osaaminen kokonaisuudeksi

Opettajan osaaminen kootaan suunnitelmalliseksi kokonaisuudeksi uudistamalla opettajankoulutuksen

rakenteita, tavoitteita ja toimintatapoja. Osaamisen kehittämistä johdetaan tavoitteellisesti kehittämissuunnitelmia hyödyntämällä.

- Opettajankoulutuksen toimijat uudistavat yhteistyössä opettajankoulutuksen rakenteita, tavoitteita ja toimintatapoja. Opettajan osaamisen kehittymistä tukeva toiminta muodostaa tarvelähtöisen ja tavoitteellisen kokonaisuuden. Kokonaisuuteen kuuluvat valinnat, perus- ja perehdyttämiskoulutus sekä uranaikainen ammatillisen osaamisen kehittäminen ja oppiminen.
- Opettajankouluttajat kiteyttävät yhteistyössä opettajien yhteisen pedagogisen osaamisen varhaiskasvatuksesta, esi-, perus- ja lukio-opetuksesta, ammatillisesta koulutuksesta aina aikuiskoulutukseen, vapaaseen sivistystyöhön ja

korkeakouluopetukseen. Ainekohtainen ja erityinen ammatillinen ja muu tarvittava osaaminen määritellään alakohtaisesti.

- Korkeakouluissa opettavat ja kaikki ammatilliset opettajat vahvistavat pedagogista osaamistaan. Vapaan sivistystyön opettajien pedagogista pätevyitymistä edistetään.
- Mentorointi ja vertaistukimallit vakiinnutetaan systemaattiseksi osaksi opettajankoulutuksen kokonaisuutta.

- Opettajaksi opiskelevat rakentavat jatkuvan oppimisen polkuja jo opiskeluaikana. Opettajaksi opiskelevat ovat mukana oman koulutuksensa kehittämisessä ja uudistamisessa kaikilla tasoilla.
- Osaamisen johtaminen on tavoitteellista. Korkeakoulut, oppilaitokset ja varhaiskasvatuksen yksiköt laativat yhteistyössä henkilöstönsä kanssa osaamisen kehittämissuunnitelmat. Suunnitelmat perustuvat koulutuksen järjestäjien, oppilaitosten ja yksiköiden visioon, tarpeisiin ja osaamisen arvioon.

Ideoita ja esimerkkejä

<p>Opettajaksi opiskelevat laativat opintojensa loppuvaiheessa henkilökohtaisten opintosuunnitelmiansa perustalta kehittämistavoitteet uran ensimmäisille vuosille. Tavoitteita verrataan työhöntulovaiheessa koulutuksen järjestäjän suunnitelmiin ja oppilaitoksen osaamistarpeisiin.</p>	<p>Peruskoulun yhtenäisyys edellyttää, että aineenopettaja- ja luokanopettaja-opiskelijat perehtyvät opinnoissaan sekä alakoulun että yläkoulun toimintaan.</p>	<p>Opettajaksi opiskelevat osallistuvat koulutusta koskevaan päätöksentekoon. Opiskelijat ovat mukana opettajankoulutuksen tutkintovaatimusten ja opetus-suunnitelmien kehittämisen työryhmissä.</p>
<p>Opettajankoulutus vahvistaa opettaja-opiskelijoiden osallisuutta omassa opiskeluyhteisössä. Opiskelijoilla on mahdollisuuksia vaikuttaa ja ymmärtää oma asemansa muutoksen mahdollistajana. Opiskeluaikana opittu kehittämismyönteisyys siirtyy työelämään.</p>	<p>Opettajankoulutuksessa kannustetaan opiskelijoita aktiiviseen kansalaisuuteen ja opettajuuteen. Opettajalla on mahdollisuus työssään kasvattaa aktiivisia ihmisiä, joilla on rohkeutta kokeilla ja jotka uskovat omaan pystyvyyteensä ja mahdollisuuksiinsa vaikuttaa.</p>	<p>Opettajankoulutuksen sisällöissä vahvistetaan eettisiä kysymyksiä, arvo-osaamista ja taitoa toimia vastuullisesti ja kestävästi globaaleissa toimintaympäristöissä.</p>

<p>Opettajankoulutuksessa ohjataan omien käsitysten kriittiseen arviointiin. Koulutus välittää arvostavaa ja ennakkoluulotonta suhtautumista sukupuolten väliseen tasa-arvoon sekä eri kulttuurien ja kulttuurisen moninaisuuden kohtaamiseen.</p>	<p>Opettajankoulutus, peruskoulutus ja uranaikainen koulutus tarjoavat valmiuksia varhaiskasvatukseen, esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden, ammatillisen koulutuksen reformin mukaisiin ajankohtaisiin teemoihin esimerkiksi erillisten opintojen, vertaistuen ja kehittämisverkostojen avulla (työpaikoilla tapahtuva ja elinikäinen oppiminen, aktivoivat yhteisölliset työtavat, ohjelmoinnillinen ajattelu ja tieto- ja viestintätekniikan tarkoituksenmukainen ja pedagoginen käyttö).</p>	<p>Ammatillisen opettajankoulutuksen tulee antaa valmiudet sekä ammatti-pedagogiikkaan että korkeakoulu-pedagogiikkaan.</p>
<p>Opetusta yleensä ja opettajankoulutusta erityisesti tulee muuttaa osallistavammaksi. Oppilaiden ja opiskelijoiden omia tietoja ja kokemuksia tulee hyödyntää entistä paremmin opetuksen ja opiskelun suunnittelussa ja toteutuksessa.</p>	<p>Täydennyskoulusta integroidaan entistä enemmän osaksi muuta opettajankoulutusta. Esimerkinä tilaisuudet, joissa opiskelijat ja kokeneet opettajat kehittävät opetusta, opetusmateriaaleja tai opetusmuotoja tasavertaisina toimijoina, ei ohjaaja-opiskelijasuhteessa, joka on tyypillistä opetusharjoittelutilanteissa.</p>	<p>Luodaan pitkän ja lyhyen tähtäimen indikaattoreita ja painopistealueita opettajankoulutuksen kehittämisohjelman toimeenpanon seurantaan ja arviointiin. Päätetään tiedonkeruun mallista ja raportoinnin muodosta.</p>

5.2 Ennakoinnilla ja valinnoilla vetovoimaa

Parhaat tulevaisuuden opettajat saadaan onnistuneilla opiskelijavalinnoilla. Opettajatarpeen ja opettajien osaamistarpeiden ennakoinnista huolehditaan. Opettajankoulutuksen vetovoima varmistetaan innostavalla ja ajankohtaisella koulutuksella.

- Korkeakoulut kehittävät yhteistyössä opettajankoulutuksen opiskelijavalintoja. Opettajankoulutukseen valitaan opiskelijat, joilla on parhaat mahdolliset valmiudet kehittyä ja toimia uutta luovina opettajina. Opettajaksi hakevan soveltuvuus alalle huomioidaan opiskelijavalinnoissa.
- Opettajankoulutusta järjestävät tahot tunnustavat opettajaopiskelijoiden aiemmin hankitun osaamisen ja hyväksyvät opintojaksoja osaamisen perusteella. Korkeakoulut kehittävät yhdessä uusia osaamisen arviointitapoja.
- Poistetaan sekä opettajien joustavan liikkumisen että kaksoiskelpoisuuden opiskelun rakenteellisia esteitä. Pedagogisia opintoja kehitetään niin, että ne antavat valmiudet kaikille koulutustasoille.
- Opettajankoulutus lisää maahanmuuttajataustaisten henkilöiden kouluttautumismahdollisuuksia. Opettajankoulutusta järjestävät tahot edesauttavat ulkomailla opettajankoulutuksen suorittaneiden pätevoitymistä järjestämällä Opetushallituksen tunnustamispäätösten mukaisia kelpoisuuskokeita ja täydentäviä opintoja. Opettajankoulutuksen kulttuurista moninaisuutta vahvistetaan.
- Opettajan kelpoisuuden tuottavat opinnot ovat opiskelijalle maksuttomat.
- Opiskelijoille varmistetaan mahdollisuus hakeutua erillisiin pedagogisiin opintoihin maisterin tutkinnon jälkeen. Pedagogiset opinnot integroidaan koulutusohjelmissa oleviin opintojaksoihin.
- Ammatilliset opettajankoulutukset päivittävät yhteistyössä opettajien pedagogisen koulutuksen opetussuunnitelmat. Varmistetaan ammatillisen koulutuksen reformin ja muiden uudistusten yhteydessä opettajien osaaminen uuden järjestelmän mukaiseksi.
- Opettajankoulutukset uudistavat uranaikaisen osaamisen kehittämisen tarjonnan ja arvioajakoulutukset vastaamaan muuttuneita käytänteitä. Muutoksissa turvataan opettajille mahdollisuus oman osaamisensa ajantasaistamiseen.
- Varmistetaan kelpoisten opettajien saatavuus kaikilla koulutusasteilla ja koko maassa. Ennakoidaan opettajatarpeita ja opettajien osaamis- ja koulustarpeita opettajatilanteen säännöllisellä seurannalla. Opettajankoulutuksen koulutusmäärien on seurattava opettajatarpeita ja maassa tarvittavaa osaamista. Koulutus kohdennetaan eri opetusaloille todellisen opettajatarpeen mukaan.

Ideoita ja esimerkkejä

<p>Opettajuutta kehitetään suunnitelmallisesti sitoutumalla yhteisiin verkostoihin, ennakoimalla, ottamalla kantaa, vaikuttamalla tulevaisuuteen, tutkimalla ja kehittämällä piloteissa, muuttamalla itse, organisoitumalla uudelleen ja uudistamalla omaa osaamista.</p>	<p>Kehitetään ja ideoidaan opetusajan uudelleenjärjestelyjä, uusia työaikamalleja, jotka vastaavat opettajien nykyistä monipuolista työnkuvaa (vuosityöaika-keilut, niiden laajentaminen, yhteissuunnittelu ja osallistuminen omiin ja koko koulun koulutuksiin, vertaismentorointi ja yhteisen oppimateriaalien tekeminen).</p>	<p>Kehitetään uranaikaista mentorointia ja vertaistukea systemaattisena osana opettajankoulutusta. Oppilaitokset kouluttavat lisää vertaisryhmämentoreita. Vapaaseen sivistystyöhön rakennetaan uusi osaamisen kehittämismalli.</p>
<p>Kansainvälisyys on opettajankoulutukselle ja opettajalle erittäin tärkeä. Rakenteellisia esteitä tulee purkaa, esimerkiksi tulee olla mahdollisuus lähteä vaihtoon opettajaopiskelijana ilman, että opinnot viivästyvät. Huolehditaan ulkomailla opettajanpätevyyden suorittaneiden opettajien kelpoisuuskokeiden ja täydentävien opintojen järjestämisestä. Ulkomaisen opettajakoulutuksen saaneiden osaamisen kehittämistä tehostetaan maahanmuuttajien opetuksen lisääntymisen myötä. Turvataan Specima-koulutuksen jatkuminen.</p>	<p>Varmistetaan lastentarhanopettajien opettajatilanteen säännöllinen seuranta ja ennakointi. Selvitetään erilaisia mahdollisuuksia opettajatarpeen ennakointiin, kuten esimerkiksi opettajarekisterin vahvuudet ja heikkoudet sekä perustamisen ja ylläpidon kustannukset.</p>	<p>Vahvistetaan vähemmistökielistä ja vähemmistökielten opettajien perus- ja täydennyskoulutusta. Tarjotaan samat mahdollisuudet kaikille opettajille opiskella kaksoiskelpoisuus (esim. luokanopettajat ja aineenopettajat). Opettajien liikkuminen eri koulutusmuotojen välillä ei tarkoita substanssiosaamisen heikentämistä. Täydennyskoulutuksella ja aikaisemmin hyväksytyin osaamisen tunnistamisella on tärkeä tehtävä.</p>
<p>Valintamenettelyn osia ovat soveltuvuuskokeet, haastattelut ja ryhmätehtävät.</p>	<p>Varmistetaan suomalaisen opettajankoulutusjärjestelmän joustavuus ja ylläpidetään yleistä pedagogista kelpoisuutta. Eri kouluasteille ei tarvitse hankkia erillistä pedagogista kelpoisuutta, kuten aiemmin tehtiin.</p>	<p>Opettajien täydennyskoulutusten selkeä ja konkreettinen yhteys laitoksien ja korkeakoulun muun opetuksen kanssa on keskeistä. Täydennyskoulutusyksikköjen tarjoamissa koulutuksissa on tärkeää, että kaikki se asiantuntijuus ja huippuosaaminen, mitä on tarjolla yliopistoissa ja korkeakouluissa hyödynnetään ja näkyy myös täydennyskoulutuksen puolella. Täydennyskoulutusten laatua ja vetovoimaa vahvistetaan.</p>

Kehitetään yhteisiä kehityskeskustelukäytänteitä portfolioajattelun pohjalta. Opettajan osaamista seurataan ja opettaja täydentää suoritetuista opintoista ja vahvistaa omaa ammatillista kehittymistään.

Tutkintojärjestelmään ja tarjontaan lisätään välineitä ammattitaidon jatkuvaan päivittämiseen keskeisessä osaamisessa (erityisopettaja ja opinto-ohjaaja, johtamiskoulutukset, erilaiset erikoistumiskoulutukset, osaamismerkkit).

Alueet, koulutuksen järjestäjät ja verkostot organisoivat opetushenkilöstönsä täydennyskoulutuksen osamiskartoitusten pohjalta yhteistyössä kouluttajatahojen kanssa – esimerkiksi yliopistojen opettajankoulutuksen kanssa. Alueelliset tai verkostomaiset rakenteet tuovat yhtenäisyyttä ja tasa-arvoa täydennyskoulutuksen saavutettavuuteen ja laatuun. Paikalliseen kehittämiseen kytetään mukaan tutoropettajat ja heidän verkostonsa.

Luodaan kokonaisvaltainen arviointijärjestelmä, jonka avulla saadaan selville työelämän nykyhetken ja tulevaisuuden osaamistarpeet eri kouluasteilla ja varhaiskasvatuksessa – näitä tietoja voitaisiin käyttää opettajankoulutuksen jatkuvassa ja kehittyvässä sisältöjen ja rakenteiden uudistamisessa. Kehitetään jatkuvaa formatiivista ja tavoitteita tukevaa itse- ja vertaisarviointia.

Lisätään koulujen ja varhaiskasvatuksen sekä eri yksiköiden välistä yhteistyötä. Käynnistetään yhteistyötä sisäisten kasvatus- ja koulutustoimialojen yli ja rikotaan rajoja. Tavoitteena on lapsen ja oppijan yhtenäinen polku.

Tarkistetaan oman äidinkielen opettajien kelpoisuusehtojen määrittelyn tarpeellisuus. Kehitetään uusia ratkaisuja ns. muiden uskontojen opettajien koulutukseen ja vahvistetaan niiden vetovoimaisuutta.

5.3 Opettajat uutta luoviksi osaajiksi ja oppijat keskiöön

Opettajankoulutuksen ohjelmia, oppimisympäristöjä ja työtapoja kehitetään vahvistamaan uutta luovan asiantuntijuuden kehittämistä. Opettajankoulutuksen ja oppilaitosten työtavoissa korostetaan oppijalähtöisyyttä, tutkimusperustaisuutta ja yhteisöllisyyttä.

- Opettajankoulutusten ja oppilaitosten työtavat perustuvat vahvasti tutkimukseen. Työtavat ovat oppijalähtöisiä, yhteisöllisiä ja tukevat moninaisten oppijoiden tarpeita.
- Opettajankouluttajat kehittävät opettajankoulutuksen ohjelmia, oppimisympäristöjä ja työtapoja niin, että opiskelijat omaksuvat laaja-alaisen perusosaamisen, uutta luovaa asiantuntijuutta ja saavat valmiuksia oman osaamisen ja oppilaitoksen kehittämiseen.
- Opettajankoulutus ja oppilaitokset uudistavat arviointia oppimista tukevaksi.
- Opettajankoulutus ja oppilaitokset vahvistavat yhteissuunnittelua ja tiimiopettajuutta eri tieteiden välisessä yhteistyössä. Opettajan työtä kehitetään oppijan oppimisprosessia ohjaavaan ja yhteisölliseen suuntaan.
- Opettajankoulutus ja oppilaitokset, koulutuksen järjestäjät ja sidosryhmät luovat fyysisiä, digitaalisia ja sosiaalisia oppimisen ympäristöjä. Opettajankoulutus ja koulutuksen järjestäjät vahvistavat erilaisten oppimisympäristöjen pedagogiseen hyödyntämiseen liittyvää osaamista.
- Opiskelijat, opetushenkilöstö, opettajankouluttajat ja työelämän edustajat kehittävät verkostoissa työpaikalla tapahtuvan oppimisen ja ohjaamisen malleja ja menetelmiä.

Ideita ja esimerkkejä

<p>Opiskelijat otetaan mukaan opetuksen suunnitteluun ja toteutukseen. Jokainen opettajankoulutuksen yksikkö pitää huolta omista alumneistaan eli yksiköstä valmistuneista opettajista ja heidän ammatillisesta kehitymisestään erilaisten yhteisten kehittämishankkeiden kautta.</p>	<p>Opettajankoulutus tapahtuu osin autenttisen työn ääressä kenttäkouluisia ja varhaiskasvatuksen yksiköissä. Sulautuvaa sekä käänteistä oppimista tulee ottaa opettajankoulutuksessa ja opetusharjoittelun ohjaamisessa vahvemmin käyttöön.</p>	<p>Kehitetään koulun opetus- ja oppimiskulttuuria tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäen sekä koulun sisäisiä ja paikallisia yhteistyömuotoja kehittämisen. Samalla vahvistetaan lasten ja oppilaiden yhteiskuntataitojen sekä tiedonhallinnan ja -tuottamisen taitojen kehittymistä. Tieto- ja viestintätekniikkaa hyödynnetään dokumentoinnissa, esimerkiksi kehitetään pitkäjänteisesti esiopetuksessa oman kasvun ja kehittymisen portfolioita.</p>
<p>Opettajat ja rehtori suunnittelevat ja kehittävät yhdessä tieto- ja viestintätekniikan käyttöä ja uusia pedagogisia toimintamalleja yksilöllisen oppimisen apuvälineenä. Opettajuuden, johtajuuden, tukipalvelujen, teknologisten ratkaisujen, fyysisten ja virtuaalisten oppimisympäristöjen kehittäminen ovat tulevaisuuden oppivassa koulu yhteisössä avainasioita</p>	<p>Tiimiopettajuutta pitää harjoitella käytännössä. Tutkitaan ja kehitetään tiimiopettajuuden antamaa hyötyä lapsille, oppilaille ja opiskelijoille. Erityisen tuen oppilaille yksilölliset polut ovat hyvin tärkeitä ja vaativat opetukselta laatua ja opettajilta ja oppilaitoksen henkilöstöltä moniammatillista tiimityötä ja erityisosaamista.</p>	<p>Varhaiskasvatukseen koulutuksiin tulee lisätä erityispedagogiikkaa ja kehityspsykologista tietoa, tieto- ja viestintätekniikan taitoja ja eri medioiden hallintaa, monikulttuurisuuskasvatusta, vuorovaikutustaitoja vanhempien kanssa sekä moniammatillisissa kasvattajatiimissä toimimista, niin että lastentarhanopettajan pedagoginen vastuutehtävä huomioidaan.</p>
<p>Opettajankoulutuksen sisällöt muokataan enemmän ajassa mukana olevaksi ja opettajien tulevaisuuteen kasvamista tukeviksi. Hyödyllisiä sisältöjä saadaan esimerkiksi sosiaali- ja organisaatiopsykologiasta, kun tavoitteena hahmottaa laaja-alaisesti oppimista ja opetusta suhteessa ympäristöön ja oppimisympäristöihin. Tällöin myös työmuotojen pitäisi olla vaihtelevia ja esimerkiksi vertaisoppimisen ja yhteisopettajuuden malleja tulisi hyödyntää.</p>	<p>Erialaisten oppisisältöjen sisällyttäminen koulutusohjelmaan on rajallista. Kaiken mahdollisen mukaan yrittäminen näkyy pirstaleisuutena niin, että kaikki sisällöt jäävät pinnallisiksi. Oppiminen jatkuu myös työelämässä, kunhan on opittu oppimaan oppimisen taidot ja taidot uuden omaksumiseen.</p>	<p>Kehitetään pedagogisia yhteistyö- ja toimintamalleja esi- ja perusopetuksen nivelvaiheeseen esimerkiksi koulu-päiväkoti yhteistyöpareina. Yhteistyöhön toimintaympäristöksi tarvitaan yhteentoimiva tarkoituksenmukainen, pedagogisesti mielekäs ja kustannustehokas digiympäristö kouluille ja varhaiskasvatuksen yksiköille, joissa voidaan järjestää myös esiopetusta ja kokeilla esimerkiksi mobiilipiskelua ja toiminnallisuutta tukevia työtapoja.</p>

<p>Tieto- ja viestintäteknikan opetuskäytön kehittämisessä kiinnitetään huomiota erityisesti oppilaitoksen infrastruktuurin kuntoon saattamiseen ja koulun tukipalveluiden toimivuuteen. Onnistunut yritys-yhteistyö ja tarkoituksenmukaiset yhteistyökumppanit takaavat oppilaitoksen tieto- ja viestintäteknikan opetuskäytön ja arjen sujuvuuden. Tavoitteena on tukea oppijoiden oppimista ja kasvua, esimerkiksi tutkivan ja toiminnallisen mobiilipimisen keinoin. Koulun ja oppilaitoksen rutiinotoimintoja ja oppilaitoksen ja kodin yhteistyötä helpottavia digitaalisia välineitä ja palveluita otetaan käyttöön.</p>	<p>Perusopetuksessa uusien opetussuunnitelmien mukaisesti hyödynnetään digipedagogiikkaa ilmiölähtöisessä eri oppiainerajat ylittävässä opetuksessa. Toisen asteen lukio- ja ammatillisessa koulutuksessa digitaalisia ympäristöjä voidaan hyödyntää kaikissa oppiaineissa ja harjoitteluissa, työpaikalla oppimisessa ja työpaikalla oppimisen ohjauksessa.</p>	<p>Perusopetuksessa uusien opetussuunnitelmien mukaisesti hyödynnetään digipedagogiikkaa ilmiölähtöisessä eri oppiainerajat ylittävässä opetuksessa. Toisen asteen lukio- ja ammatillisessa koulutuksessa digitaalisia ympäristöjä voidaan hyödyntää kaikissa oppiaineissa ja harjoitteluissa, työpaikalla oppimisessa ja työpaikalla oppimisen ohjauksessa.</p>
<p>Hyödynnetään opetuksessa pedagogisten tavoitteiden saavuttamiseksi opiskelijoiden ja oppilaiden omia laitteita ja BYOD-periaatetta (<i>bring your own device</i> -ajattelu).</p>	<p>Vahvistetaan digitaalisuuden mahdollistamaa oppiaine- ja tieteenalarajoja ylittävää yhteistyötä opettajankoulutuksessa ja oppilaitoksissa ja integroidaan digitaalisuus työelämätaitoihin. Hyödynnetään digitaalisen tiedon osaamispankkeja ja rakentamisen työvälineitä. Tuetaan yhdessä verkostoissa digitaalista materiaalia ja huolehditaan opettajien tekijänoikeuksiin liittyvästä osaamisesta.</p>	<p>Hyödynnetään ns. käänteisen opetuksen ajattelua ja pedagogisia malleja, joissa opiskelijat tutustuvat opittavaan ilmiöön, teoriaan ja sisältöihin ensin itsenäisesti. Näin lähiopetukseen jää enemmän aikaa keskustelulle, pohdinnalle, yhteiselle toiminnalle ja ongelmanratkaisulle (<i>flipped learning</i> -ajattelu).</p>
<p>Vertaisopettamisen menetelmää, jossa opiskeluyhteisön jäsenet, opettajat ja oppijat suunnittelevat, toteuttavat ja tukevat toistensa oppimista yhdessä, hyödynnetään monipuolisesti. Vertaisopetuksen liittyvä odotus vastavuoroisesta oppimisesta. Vastavuoroisen opettamisen menetelmässä opiskellaan yhteisöllisesti, oppisisältöjä jaetaan ja yhdistetään osaamista.</p>	<p>Opettajankouluttajat luovat ja kehittävät yhteisiä avoimia verkkokursseja, resursseja ja materiaaleja verkkoon eri toimijoiden ja sidosryhmien kanssa (digiosaamisen ja johtamisosaamisen MOOC, Verko-opetuksen tukikeskus, Uraverkko ja Tutkimustulospankki).</p>	<p>Oppilaat ja opiskelijat ohjaavat toisiaan tai kummit ohjaavat kummioppilaita käyttämään tieto- ja viestintäteknikkaa. Opettaja voi keskittyä opettamaan akateemisia taitoja ja oppilaat opettavat toisilleen tarvittavat digiopiskelun taidot. Koulutusten toteuttamistavaksi vielä aiempaa voimakkaammin webinaarit.</p>

Oppijat toimivat ryhmissä, joissa he opettelevat tietyn työkalun tai menetelmän esimerkiksi kuvankäsittelyä tai videointia. Ryhmän jäsenet opettelevat uuden taidon opettajan kanssa. Tämän jälkeen oppilaat opettavat oppimansa taidon luokkakavereilleen (*each one teach one*). Työskentely kehittää oppilaiden tieto- ja viestintätekniikan käyttötaitoja, sosiaalisia taitoja, ongelmanratkaisutaitoja, kuuntelutaitoja, ajattelutaitoja, ohjaustaitoja ja itsenäistä opiskelua.

Erityispedagogiikan opintoja tulee sisällyttää jokaiseen opettajan tutkintoon, jotta oppijoiden mahdolliset erityisen tuen tarpeen havaitaan ajoissa. Perusosaaminen erityispedagogiikasta antaa taitoja myös toimia moniammatillisesti alan asiantuntijoiden kanssa.

Opettajankoulutuksessa tulee tietoisesti harjoittaa vuorovaikutustaitoja, jotta jokaisella valmistuvalla opettajalla on valmius aitoon kohtaamiseen niin oppijan, kodin, kollegoiden kuin muiden sidosryhmätoimijoiden kanssa. Ryhmässä toimimista ja ryhmänhallintataitoja tulee harjoittaa sekä teoreettisesti että käytännössä.

Pedagogiikan ja oppisisältöjen yhteydessä tulee kiinnittää erityistä huomiota oppimisen arviointiin. Erityispedagogiinan arviointi sopisi hyvin osaksi yleisiä arviointikäytänteitä.

Opettajankoulutuksessa ja sen kehittämisessä pitää hyödyntää entistä vahvemmin ainedidaktisen tutkimuksen piiristä kumpuavia näkökulmia. Yksilöllisen ohjauksen ja opintopolkujen tulee toteutua myös menetelmien ja materiaalien osalta.

Kaikissa opetustehtävissä tarvitaan olosuhdeanalyysitaitoja. Lasten ja nuorten taustat ovat kovin erilaisia ja he tulevat myös erilaisista alakulttuureista. Lapsuuden ja nuoruuden viitekehys muuttuu jatkuvasti. Kasvattajien ja opettajien tulee olla hyvin selvillä lapsuuden ja nuoruuden olosuhteissa tapahtuvista muutoksista.

Opiskelijoilla on monenlaisia valmiuksia ja osaamista jo aloittaessaan yliopisto-opinnot. Blended learning -malleja, sulautuvaa oppimista ja muita tieto- ja viestintätekniikan pedagogisia mahdollisuuksia ja oppijan osallisuutta vahvistetaan oppimisympäristöjen ja opetuksen kehittämisessä.

Opettajankoulutuksen opetusharjoitteluja, niin koulussa kuin työpaikalla tapahtuvaa oppimista, mahdollisesta myös muiden kuin oman opiskelualan työpaikoilla.

Perusopetuksen ja lukion harjoittelussa on tärkeää säilyttää ja kehittää ohjattua opetusharjoittelua. Tämän lisäksi tiimiopettajuuden vahvistaminen on tärkeää monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa.

5.4 Opettajankoulutus vahvaksi yhteistyöllä

Opettajankoulutusta vahvistetaan tiivistämällä yhteistyötä, verkostoitumalla ja rakentamalla yhdessä tekemisen kulttuuria. Erilaisia vertaistuen ja yhteistyön malleja hyödynnetään entistä tehokkaammin.

- Opettajankoulutus, koulutuksen järjestäjät ja ainelaitokset edistävät yhteistyössä opettajankoulutuksen yhteisöllisyyttä, verkostoitumista ja oppiaine-, koulutus- ja tieteenalarajat ylittävää toimintaa. Toimijat rakentavat suunnitelmallisesti yhdessä tekemisen kulttuuria, opettajankoulutuksen yhteistyömalleja ja toimivia käytäntöjä.
- Opettajankoulutus ja koulutuksen järjestäjät kehittävät opettajien osaamisen kehittämisen tavoitteita ja toteutuksia verkostomaisesti. Vahvistetaan moniammatillista työelämäyhteistyötä verkostoitumalla alueellisesti, kansallisesti, globaalisti ja kulttuurienvälisesti.
- Oppilaitokset ja opettajankoulutusyksiköt hyödyntävät opetuksessa ja osaamisen kehittämisessä vertaistukijärjestelmiä, kuten tutoropettaja- ja mentorointimalleja sekä vahvistavat opettajaverkostoja ja työelämäyhteistyötä. Ammatillisen osaamisen kehittäminen tapahtuu yhteistyössä työpaikkojen kanssa. Opiskelijoille tarjotaan kokemuksia moniammatillisesta verkostotyöskentelystä ja yhteisöllisestä oppivasta organisaatiosta.
- Koulutuksen järjestäjät mahdollistavat alueellisella tai muulla koordinoitulla verkostoyhteistyöllä opetushenkilöstön ammatillisen osaamisen kehittymisen niin, että koulutuspalvelut ovat tasa-arvoisesti saavutettavissa, rakenteiltaan tarkoituksenmukaisia ja oikein mitoitettuja.
- Opettajankoulutusfoorumi vakiinnutetaan opettajien ja opettajankouluttajien yhteiseksi pysyväksi yhteistyön ja osaamisen yhdistämisen toimintamalliksi.

Ideita ja esimerkkejä

<p>Opettajankoulutus, kouluttajat ja opettajat verkottuvat entistä vahvemmin osaksi yhteiskunnallista toimintaa ja työelämätahoja erilaisten yhteistyö- ja kehittämisverkostojen avulla.</p>	<p>Opettajankouluttajat ja opettajat vahvistavat omaa työelämäntuntemustaan ja yhteiskunnallista osaamista säännöllisten harjoitteluiden ja työelämäjaksojen avulla. Erityisesti ammatillisten opettajien mahdollisuuksia yrittäjän polun valintaan tuetaan.</p>	<p>Verkostojen kehittäminen oman alan sisällä on tärkeää. Tarvitaan pysyvä yhteistyön toimintamalli ja Opettajankoulutusfoorumi vakinaistettuna voisi olla sellainen.</p>
<p>Eri tieteenalojen ja oppiainerajat ylittävää yhteistyötä tulee lisätä ilmiölähtöisen oppimisen mahdollistamiseksi. Opettajien peruskoulutuksen tulee saattaa eri opettajat yhteen yli aste- ja oppiainerajojen. Näin ollen myös työelämässä yhteistyöstä tulee vakiintunut toimintatapa ja yhteisopettajuudesta vakiintunut asenne. Moniammatillisen yhteistyön nimissä tutkintoja ei tule yhdistää vaan pitää erilaiset asiantuntijuudet synnyttävänä opintolinjoina.</p>	<p>Akateemisissa ammateissa on myös työntekijällä selkeä velvoite huolehtia oman osaamisensa ylläpitämisestä. Työnantajan vastuulla oleva osaamisen kehittäminen perustuu koulutuksen järjestäjän strategiapohjaiseen tarpeeseen. Sisällöt ja tavat vaihtelevat eri organisaatioissa ja eri ajankohtina. Halutessaan työnantajat voivat tehdä niin verkostomaista, alueellista kuin valtakunnallistakin yhteistyötä asiassa.</p>	<p>Vahvistetaan verkkoympäristöjen ja muun digitaalisen välineistön tarjoamia mahdollisuuksiin tehdä yhteistyötä. Korkeakouluissa työskentelevien asiantuntijoiden mahdollisuudet tarjota tukea opetuksen kehittämiseen ympärillä olevien muiden oppilaitosten ja varhaiskasvatuksen yksiköiden kanssa tulee hyödyntää huomattavasti nykyistä enemmän. Opettajankoulutusyksiköt selvittävät hyviä käytänteitä ja kehittelevät niistä laajemmin toimivia malleja.</p>
<p>Opettajuuteen kasvu vaatii kontaktiope- tusta ja ryhmässä tapahtuvaa vertaisoppimista sekä oman opettajuuden kriittistä reflektointia. Opettajankoulutuksessa tulee painottaa yhteistoiminnallisuuden muotoja ja yhteisopettajuutta.</p>	<p>Vahvistetaan Opettajankoulutusfoorumin yhteyksiä kansainvälisiin opettajankoulutuksen tapahtumiin ja toimijoihin. Opettajankoulutuksessa hyödynnetään nykyistä enemmän kansainvälisiä vaihto-ohjelmia.</p>	<p>Opettajankoulutusfoorumi järjestää kaksi kertaa vuodessa valtakunnalliset opettajankoulutuksen päivät, jossa ajankohtaiset teemat ja eri kehittämissankkeet esittävät toisilleen ja oppivat toisiltaan.</p>
<p>Jokaisen valmistuvan opettajan tulee saada yhtäläiset valmiudet toimia ammatissaan riippumatta siitä, missä yksikössä on koulutautunut. Yksiköiden vahvuudet on tunnustettava ja profiloitumista on tuettava, mutta opettajankoulutusyksiköiden yhteistyötä tulee vahvistaa hyvien toimintamallien ja käytänteiden jakamiseksi ja levittämiseksi.</p>	<p>Opettajankoulutuksen vienti nähdään verkostoitumisena ja yhteistyönä ja keinona tasa-arvon ja yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden tukemiseen.</p>	<p>Yhteistyön rakentaminen on opiskelijoiden etu ja tuo Suomeen laajakatseisia opettajia. Opettajankoulutuksessa jokainen yksikkö voisi perustaa ryhmän yhdessä tekemisen kulttuuria kehittämään.</p>

5.5 Osaavalla johtamisella oppilaitos oppivaksi ja kehittyväksi yhteisöksi

Oppilaitosten strategista johtamista ja johtamisjärjestelmiä vahvistetaan kehittämällä johtamisen koulutuksia. Varmistetaan, että opettajankoulutus antaa opettajille valmiudet ottaa vastuuta ja osallistua johtamisprosesseihin.

- Opetusalan johtajien laaja-alaista johtamisosaamista kehitetään vahvistamalla oppilaitosten johtamisen koulutusta ja johtamiskoulutusten suunnitelmallisuutta. Opettajankoulutuksella on tässä merkittävä rooli muiden johtamiskoulutusten rinnalla.
- Koulutuksen järjestäjät sekä oppilaitosten ja varhaiskasvatuksen johtajat vahvistavat omia ammatillisia verkostojaan ja ottavat vertaistukimallit

ja mentorointitoiminnan käyttöön osaamisen kehittämisessä. Vahvistetaan osallistavaa ja tiimi johtamista sekä oppilaitosten lähiesimiesten taitoja. Samalla edistetään opettajien ammatillista osaamista, asiantuntijuuden kehittymistä ja hyvinvointia.

- Koulutuksen järjestäjät kehittävät kunnan, alueen tai verkostojensa oppilaitosten johtamista yhdessä niin, että johtajilla on aikaa johtaa ja myös kehittää pitkäkestoisesti omaa osaamistaan.
- Opettajien perus- ja perehdyttämiskoulutukseen sisällytetään riittävästi tietoa oppilaitoksista, opetushallinnosta sekä opettajan työtä koskevista säädöksistä ja periaatteista. Opettaja on yhteiskunnallinen toimija, joka näkee itsensä osallisena koulutuksen suuriin strategisiin linjoihin. Opettaja on oman oppilaitoksen tasolla valmis vastuunottoon ja tarvittaessa osallistumaan johtamisen prosesseihin.

Ideoita ja esimerkkejä

<p>Työuran alussa perehdyttämiskoulutuksessa vahvistetaan ja uusitaan peruskoulutuksessa opittua tietoa käytännön asioista, sääöksistä, opettajan velvollisuuksista ja oikeuksista.</p>	<p>Koulun johtajuuden taitojen ja jaetun johtajuuden (mukaan lukien tiimityö eri oppiaineryhmien välillä, eri koulujen välillä ja alueellisena yhteistyönä) työskentelytaitojen kehittäminen sekä opetushallinnon tunteminen on tärkeä kehittämiskohde kaikille opettajaopiskelijoille. Opetuksen voisi toteuttaa perehdyttämisen- tai täydennyskoulutuksen aiheena tai MOOC-tyyppisenä informaatio- tai koulutuskanavana. Eri kasvatus- ja koulutustahot vahvistavat yhteistyötä ja oppivat toisiltaan ja hakevat malleja ja osaamista tiimityöhön sekä osallistavan johtajuuteen.</p>	<p>Johtajuus on avainasemassa kaikessa oppilaitoksen ja toimintakulttuurin kehittämisessä. Vahvistetaan pedagogista johtamista ja varataan sille aikaa opetuksen järjestäjän taholta. Johtamisen tulee tukea osallistavaa ja yhteisöllistä toimintakulttuuria. Rehtorin työhön tarvitaan valmistava koulutus. Oppilaitosjohtamisen lisäksi tulee varmistaa myös täydennyskoulutus sivistystoimen johtajille. Koulutuksen järjestäjät kehittävät kunnan tai alueen johtamisjärjestelmää suhteessa muihin kuin kunnallisiin koulutuksen järjestäjiin.</p>
<p>Johtajuus voidaan nähdä yhteisöllisenä resurssina ja yksilöllisenä mahdollisuutena toimijuuteen. Opettajien peruskoulutukseen sisällytetään johtajuuden koulutusta ja täydennyskoulutuksen moduuleilla laajennetaan ja syvennetään johtajuuden kehittymistä aina yksikötason johtamiseen eli rehtoriuteen asti. Rehtoreita on tuettava täydennyskoulutusmoduuleilla uran eri vaiheisiin. Rehtoreiden osaamisen kehittämisen malli: http://www.oph.fi/download/153672_Rehtorien_tyonkuvan_ja_koulutuksen_maarittamista_seka_kelpoisuusvaatimuste.pdf.</p>	<p>Työelämälähtöisyys ja -taidot nivotaan osaksi peruskoulutusta niin, että opiskelija saa valmiudet käytännön tehtäviin. Opetustyön lisäksi huomioidaan myös muut työtehtävät, kuten kodin ja oppilaitosten yhteistyö sekä suunnittelu ja arviointi.</p>	<p>Mahdollistetaan vaihtoja opettajankoulutuslaitosten opettajien ja opiskelijoiden lisäksi koulujen opettajille ja rehtoreille ja oppilaitosten ja yksiköiden johdolle kuntien ja alueiden sisällä, mutta myös alueellisten ja muiden verkostojen välillä entistä laajemmin. Johtaminen, rehtoreiden ja kuntien sivistystoimen ja opetuksen johdon systemaattinen koulutus ja kehittämisen jatkumo – kehittäminen ja uudistaminen vaativat paljon.</p>

5.6 Vahvistetaan opettajankoulutuksen tutkimusperustaisuutta

Vahvistetaan uusimman opetuksen ja oppimisen tutkimustiedon hyödyntämistä opettajankoulutuksessa. Kehitetään opettajankoulutusta niin, että opettaja-opiskelijat oppivat tutkivan ja uutta luovan otteen opettajan työhön.

- Opettajankoulutuksen ohjelmat ja toimintatavat perustuvat kasvatustieteiden ja muiden keskeisten tiedonalojen tutkimukseen. Koulutus tukee opettajan ammatti-identiteetin kehittymistä tutkimukselliseen suuntaan.
- Opettajankoulutus kouluttaa pedagogisesti taitavia, omaa työtään tutkivia ja kehittäviä kasvattajia ja opettajia. Opettajat soveltavat työssään ajankohtaista tieteellistä tutkimusta. Opettajat ja opettajankouluttajat osallistuvat kansallisiin ja kansainvälisiin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin
- Korkeakoulut vahvistavat opettajankoulutuksen valintojen, perehdyttämävaiheen ja täydennyskoulutuksen ja opettajien osaamisen kehittämisen tutkimusta.
- Korkeakoulut tukevat opettajankouluttajien tutkimuksellista osaamista ja innostusta sekä keskinäisten tutkimusverkostojen toimintaa.

Yhteisen vision toteutuminen edellyttää kaikkien toimijoiden vahvaa sitoutumista ohjelman toteuttamiseen. Jokaisella toimijalla on merkittävä rooli lasten, oppilaiden ja opiskelijoiden kasvamisen ja oppimisen tukemisessa sekä opettajien osaamisen ja opettajankoulutuksen toimintaympäristöjen kehittämisessä. Opetus- ja kulttuuriministeriö tulee suuntaamaan erityisavustuksia kehittämisohjelman tavoitteiden mukaisesti. Ohjelman toteuttamiseksi ja muutoksen johtamiseksi vahvistetaan opettajankoulutuksen eri toimijoiden yhteistyötä.

Ideita ja esimerkkejä

<p>Tutkimusta tehdään myös työssäjaksamisesta, työn kuluttavuudesta ja voimaannuttavuudesta. Yhteistyö ja yhteisöllisyys vahvistavat myös opettajien ja opekokouluuttajien työssäjaksamista.</p>	<p>Kehitetään julkaisukanavia tutkimustiedon levittämiseksi oppilaitoksiin niissä jo toimivalle henkilöstölle.</p>	<p>Opintojen aikana huolehditaan siitä, että opiskelijoiden tietämys tutkimuksellisuuden merkityksestä kasvaa, eivätkä metodiopinnot jää irrallisiksi. Opettajankoulutuksissa vahvistetaan monitieteistä lähestymistapaa.</p>
<p>Käynnistetään ammatillisen osaamisen kehittämiseksi tutkimushanke, jossa tarkastellaan osallistumista ja osallistumattomuutta koulutukseen, koulutuksen vaikuttavuutta, alueellisia ja opettajakohdaisia eroja. Hyödynnetään Osaava-hankkeen aikana kehitettyjä malleja. Käynnistetään valintoihin liittyvä tutkimushanke.</p>	<p>Johtamisen tulee perustua tutkivaan kehittämisotteeseen. Tämä osaaminen tulee sisällyttää kaikkien koulutusjohtajien koulutukseen.</p>	<p>Opettajankoulutuksen opetus on aidosti tutkimuslähtöistä opetusta. Panostetaan interventiotutkimuksiin ja systemaattisiin, isoihin tutkimusprojekteihin pienten innovatiivisten kokeilujen lisäksi.</p>
<p>Opettajien pitää omana ammattiryhmänä kirkastaa omaa asiantuntijuutta erityisesti oppimiseen liittyvissä kysymyksissä. Opettajat ovat myös tärkeässä asiantuntijaroolissa oppimiseen ja kasvatukseen liittyvissä asioissa, joita tehdään muiden alojen ammattilaisten kanssa esimerkiksi varhaiskasvatuksessa, työpajoissa, työpaikoilla, kun seurataan ja tuetaan erityyppisiä oppijoita saavuttamaan tavoitteitaan. Tämä on tulevaisuudessa myös opettajien suurimpia haasteita. Opettaja toimii asiantuntijana ja vastuutahona oppimiseen liittyvissä asioissa moninaisissa toimintaympäristöissä yhteistyössä eri alojen edustajien kanssa.</p>	<p>Opettajan oma elinikäisen oppimisen ja kehittymisen tavoite keskiöön. Tutkimusosaamisen kehittäminen vaatii aikaresursseja. Opettajankoulutuksen ja opettajuuden tutkiminen keskiöön.</p>	<p>Koulutetaan pedagogisesti taitavia opettajia ja kasvattajia, jotka ovat mukana kansallisissa ja globaaleissa tutkimus- ja kehittämissankkeissa. Vahvistetaan tutkimuksellisuutta ja korkean tason asiantuntijuutta.</p>

Lähteitä ja kirjallisuutta

- Aho, J., Heikkinen, H. ja Korhonen, H. (2015). Ope saa oppia. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos. [<http://www.osaavaverme.fi/selvitystyö-1/Raportti/ope-ei-saa-oppia-opettajankoulutuksen-jatkumon-kehittaminen>]
- European Commission. (2015). Promoting Effective Digital-Age Learning. A European Framework for Digitally Competent Organizations. JRC Science for Policy Report. Brussels: European Commission. [<https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/euro-scientific-and-technical-research-reports/promoting-effective-digital-age-learning-european-framework-digitally-competent-educational>]
- European Commission. (2016). Country Report Finland 2016. [http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2016/cr2016_finland_en.pdf]
- Fullan, M. (2015). The New Meaning of Educational Change. London: Routledge
- Government Programme of Finland. (2015). Key Projects. [<http://valtioneuvosto.fi/en/implementation-of-the-government-programme>]
- Hattie, J.A.C. (2009). Visible learning: A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement. London: Routledge.
- Jakku-Sihvonen, R., & Niemi, H. (Eds.). (2006). Research-based teacher education in Finland: Reflections by Finnish teacher educators (Research in Educational Sciences 25). Turku, Finland: Finnish Educational Research Association.
- Kansanen, P., Tirri, K., Meri, M., Krokfors, L., Husu, J., & Jyrhämä, R. (2000). Teachers' pedagogical thinking. Theoretical landscapes, practical challenges. New York: Peter Lang.
- Kools, M. and Stoll, L. (2016). What Makes a School a Learning Organisation? OECD Education Working Papers, No. 137, OECD Publishing, Paris. [<http://dx.doi.org/10.1787/5jlwm62b3bvh-en>]
- Loughran, J., Hamilton, M. (Eds.) (2016). International Handbook of Teacher Education, Vol. 2
- Misukka, H. (2014). Koulutuksen suurvalta tienhaarassa. Kunnallisanalan kehittämissäätö. KAKS.Polemia.
- OAJ. 2015. Opettajien ammattijärjestö. OAJ:n askelmerkit digiloikkaan. OAJ:n julkaisusarja 3:2016. [<https://www.oaj.fi/cs/oaj/OAJn%20askelmerkit%20digiloikkaan>]
- Ouakrim-Soivio, N., Rinkinen, A. & Karjalainen, T. (toim.)

- (2015). Tulevaisuuden peruskoulu. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja, 8:2015. [<http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2015/liitteet/okm8.pdf>]
- OECD. (2015). Schooling resigned. Towards Innovative Learning Systems. Educational Research and Innovation. OECD Publishing.
- OPH. (2014). Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteet. [http://www.oph.fi/ops2016/103/0/opetushallitus_on_hyvaksynyt_esi_perus_ja_lisaopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_22_12_2014]
- OPH. (2015). Lukion opetussuunnitelman perusteet. [http://www.oph.fi/download/172124_lukion_opetussuunnitelman_perusteet_2015.pdf] [http://www.oph.fi/download/172121_lukion_opetussuunnitelman_perusteet_2015.docx]
- OPH. (2014). Opettajat Suomessa. Seurantaraportti. Koulutuksen seurantaraportit 2014:8 http://www.oph.fi/download/156282_opettajat_suomessa_2013.pdf
- OPH. (2016). Opetustoimen osaamisen kehittämistä edistävän jaoston (OHO) evästy opettajankoulutusfoorumi. 12.5.2016
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2014). TALIS 2013 Results: An International Perspective on Teaching and Learning. Paris: OECD. [Retrieved from <http://dx.doi.org/10.1787/9789264196261-en>]
- OSAAVA. 2016. Opettajankoulutuksen kehittäminen - näkökulmia Osaava-ohjelman kokemuksen pohjalta (evästys ja esitysmateriaalit)
- Osaava-ohjelman raportti. (2013). http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/aikuiskoulutus_ja_vapaa_sivistystyoe/liitteet/Osaava_2010_2013_loppuraportti.pdf
- PAL – Pedagoginen asiantuntijuus liikkeessä. [<https://kti.jyu.fi/julkaisut/julkaisuluettelo/julkaisut/2014/D114.pdf>]
- Schleicher, A. (2015). Schools for 21st-Century Learners Strong Leaders, Confident Teachers, Innovative Approaches. International Summit on Teacher Profession. OECD Publishing.
- Taajamo, M., Puhakka, E. ja Välijärvi, J. 2015. Opetuksen ja oppimisen kansainvälinen tutkimus (TALIS) 2013. Tarkastelun kohteena alakoulun ja toisen asteen oppilaitosten opettajat ja rehtorit.

Liite. Opettajankoulutusfoorumin kokoonpano

Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen asetti 27.1.2016 laajapohjaisen opettajan-koulutusfoorumin uudistamaan opettajien perus- ja täydennyskoulutusta. Toimeksiantona oli laatia esitys ja kansallinen suunnitelma opettajien osaamisen kehittämiseksi. Kehittämisen tavoitteena oli että jokaisella opettajalla on mahdollisuus osallistua koulutukseen ja kehittää omaa osaamistaan läpi työuran.

Opettajien osaamisen kehittämisohjelma on osa opettajankoulutuksen uudistamista. Ohjelma kattaa sekä yliopistojen että ammattikorkeakoulujen antaman opettajien peruskoulutuksen, opettajankoulutusta koskevan tutkimuksen ja kaikkia opettajaryhmiä koskevan täydennyskoulutuksen ja osaamisen kehittämisen. Opettajankoulutusfoorumin puheenjohtajaksi kutsuttiin professori Jari Lavonen Helsingin yliopistosta ja varapuheenjohtajaksi johtaja Seija Mahlamäki-Kultanen Hämeen ammattikorkeakoulusta.

Opettajankoulutusfoorumi aloitti työnsä helmikuussa 2016. Foorumi on järjestänyt kolme yhteistä kansallista seminaaria. Seminaareissa on käsitelty ajankohtaisia opettajankoulutuksen haasteita ja kutsuttuina puhujina on ollut asiantuntijoita eri sidosryhmistä (Kuntaliitto, ammatillinen opetta-

jankoulutus). Seminaareissa on järjestetty työpajoja kehittämisohjelman työstämiseksi. Lisäksi foorumin jaostot ovat tavanneet ja työskennelleet erilaisilla verkkoalustoilla.

Opettajankoulutusfoorumin jäseniksi kutsuttiin professori Maija Aksela, Helsingin yliopisto, asiantuntija Piia Alvesalo, Sivistystyönantajat, erityisasiantuntija Lieselotte Eskelinen, Suomen Kuntaliitto, johtava rehtori Heikki Happonen, Itä-Suomen yliopisto, lehtori Kristiina Heikkilä, Turun yliopisto, professori Ria Heilä-Ylikallio, Åbo Akademi, yliopettaja Jaakko Helander, Hämeen ammattikorkeakoulu, tutkimus- ja kehittämisspäällikkö Hanna Ilola, Tampereen ammattikorkeakoulu, yliopistonlehtori Tapani Innanen, Helsingin yliopisto, tutkimuspäällikkö Annica Isacsson, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu, koulutus päällikkö Pirjo Jaakkola, Tampereen ammattikorkeakoulu, kehittämisspäällikkö Esa Juvonen, Suomen Ammattikoulutuksen Johtajat ry, yliopistonlehtori Riitta Jyrhämä, Helsingin yliopisto, professori Kirsti Karila, Tampereen yliopisto, johtaja Asko Karjalainen, Oulun ammattikorkeakoulu, vararehtori Päivi Karttunen, Tampereen ammattikorkeakoulu, johtaja Jorma Kauppinen, Opetushallitus, rehtori Marjut Kleemola, Turun yliopisto, ma. professori Jarmo Kinos, Turun yliopisto, pääsihteeri Maiju Korhonen, Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry,

sosiaalipoliittinen asiantuntija Laura Kyntölä Suomen, Ammattiin Opiskelevien Liitto – SAKKI ry, professori Eija Kärnä, Itä-Suomen yliopisto, osastodekaani Elina Laakso, Taideyliopisto, johtaja Jari Laukia, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu, yksikön johtaja Jaana Lepistö, Turun yliopisto, yliopistonlehtori Jyri Linden, Tampereen yliopisto, puheenjohtaja, rehtori Riikka Lindroos, Suomen Rehtorit ry, professori Kirsti Lonka, toimitusjohtaja Antti Loukola, Helsinki Business College Oy, Helsingin yliopisto, erityisasiantuntija Päivi Lyhykäinen, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ, opetusneuvos Raija Meriläinen, opetus- ja kulttuuriministeriö, johtava työmarkkinalakimies Teija Metsäranta, Kuntatyönantajat, opetusneuvos Armi Mikkola, opetus- ja kulttuuriministeriö, professori Marita Mäkinen, Tampereen yliopisto, vararehtori Kaarina Määttä, Lapin yliopisto, professori Petri Nokelainen, Tampereen teknillinen yliopisto, koulutuspäällikkö Aila Paaso, Oulun ammattikorkeakoulu, yliopisto-opettaja Leena Partanen, Tampereen teknillinen yliopisto, projektipäällikkö Sirke Pekkilä, Taideyliopisto, opetusneuvos Sanna Penttinen, Opetushallitus, pääsihteeri Julia Petäjä, Suomen Opettajaksi Opiskelevien Liitto SOOL, professori Michaela Pörn, Åbo Akademi, koulutuspäällikkö Anu Raudasoja, Hämeen ammattikorkeakoulu, yksikön päällikkö Anneli Rautiainen, Opetushallitus, johtaja Pekka

Risku, Jyväskylän ammattikorkeakoulu, professori Esa Räsänen, Tampereen teknillinen yliopisto, lehtori Riku Saastamoinen, Taideyliopisto, dekaani Petri Salo, Åbo Akademi, koulutuspäällikkö Mika Saranpää, Haaga-Helia ammattikorkeakoulu, professori Hannu Savolainen, Jyväskylän yliopisto, johtaja Tiina Silander, Jyväskylän yliopisto, suunnittelija Satu Soila, Oulun yliopisto, yliopistonlehtori Minna Sääskilähti, Oulun yliopisto, professori Mirja Tarnanen, Jyväskylän yliopisto, yliopistonlehtori Aila Tiilikka, Oulun yliopisto, koulutuspoliittinen asiantuntija Annakaisa Tikkinen, Suomen Lukiolaisten Liitto ry, johtaja Aki Tornberg, opetus- ja kulttuuriministeriö, professori Tuija Turunen, Lapin yliopisto, professori Pertti Väisänen, Itä-Suomen yliopisto. Samalla nimettiin erillinen työvaliokunta, johon kuuluvat puheenjohtajana opettajankoulutuslaitoksen johtaja, professori Jari Lavonen Helsingin yliopistosta, ja varapuheenjohtajana johtaja Seija Mahlamäki-Kultanan Hämeen ammattikorkeakoulusta. Jäseniä ovat Kuntaliiton erityisasiantuntija Lieselotte Eskelinen, rehtoreiden liiton puheenjohtaja Riikka Lindroos, OAJ:n erityisasiantuntija Päivi Lyhykäinen ja Jyväskylän yliopiston opettajankoulutuslaitoksen johtaja Tiina Silander. Työvaliokunnan sihteeriksi kutsuttiin opetusneuvos Armi Mikkola ja pääsihteeriksi projektipäällikkö Sanna Vahtivuori-Hänninen opetus- ja kulttuuriministeriöstä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Ministry of Education and Culture

Ministère de l'Éducation et de la culture

ISBN 978-952-263-426-9 (PDF)

ISSN 1799-0351 (PDF)

